

INITIATIEFVOORSTEL

“Bewoners nemen heft in eigen handen”



Namens de fractie van de PvdA door de leden: Bea Enting, Marloes Dekker en Randy Martens



1. Inleiding en Aanleiding

Wij verwachten dat buurten erop vooruit gaan als mensen meer directe en concrete invloed op hun eigen buurt hebben. Daarom staat dit hoog op de agenda van de PvdA. De PvdA vindt dat burgerparticipatie de relatie tussen overheid en bewoners in de stad helpt te verbeteren en goede ideeën oplevert voor de stad. De PvdA ziet dit als een belangrijke stap op weg naar nieuw evenwicht in de verhouding tussen stad en de gemeente. Het is tijd om de lokale overheid mee te laten veranderen en meer in te zetten op het faciliteren en activeren van de stad zelf. Groningen liep altijd voorop met het beleid in de wijken. Voorop blijven lopen betekent ook als eerste weer iets nieuws proberen.

De PvdA heeft gesprekken gevoerd met bewonersorganisaties over de huidige mogelijkheden tot burgerparticipatie. In deze gesprekken kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- Wijkstemdag;
- Goed Idee;
- NLA (Nieuw Lokaal Akkoord);
- Heel de Buurt;
- Paddepoel dialoog;
- Lentekriebels;
- Convenant met bewonersverenigingen;
- Burgerinitiatief .

Daarnaast speelt er op dit vlak van alles: er wordt door het college onderzocht hoe te komen tot een vernieuwde manier van de inzet van de NLA-middelen, passend bij de huidige landelijke ontwikkelingen van bewonersparticipatie. Ook is het politieke klimaat rijp om nieuwe initiatieven te ontwikkelen. In maart vond een bijeenkomst plaats met de enthousiaste Jim Dears, de SP organiseerde een bijeenkomst over Zorg in de wijk en D66 diende een voorstel in over Wijkconferenties. Niet alleen op gemeentelijk niveau wordt gezocht naar een andere manier van bewonersparticipatie, ook landelijk zijn er vele ontwikkelingen.

Dit initiatiefvoorstel beoogt een bijdrage te leveren aan een nieuwe manier van bewonersparticipatie en het inzetten van wijkbudgetten in Groningen. Wij vinden het hierbij ook belangrijk om te durven experimenteren. Niet alles laat zich op de tekentafel ontwerpen en er zal dus af en toe gewoon iets geprobeerd moeten worden.

2. Landelijke ontwikkelingen

In 2012 heeft de Raad Openbaar Bestuur een advies gegeven in de notitie “Loslaten in vertrouwen”.

Enkele uitgangspunten:

- Overheid die meedenkt en initiatieven verder brengt i.p.v. deze reguleert of overneemt;
- Andere werkwijze ambtenaren: ambtenaren meer procesbegeleider die met betrokkenen en belangstellenden, waaronder het politiek bestuur, toewerkt naar een duidelijk omschreven doel. Met name een buurtgerichte houding;
- Particulier initiatief is leidend, waarbij geëxpliceerd wordt welke rol de overheid wenst/moet spelen;
- Ruimte geven aan de vitaliteit van de samenleving;
- I.p.v. te kijken naar wat allemaal niet kan, kijken naar wat er nodig is om een project wel

mogelijk te maken. De overheid heeft daarbij een begeleidende, stimulerende rol die het initiatief aanwakkert i.p.v. dooft;

- Als de vitale samenleving bestaat moet de overheid haar ten volle tot bloei laten komen door een andere rolopvatting, nl. verschuiving van de verzorgingsstaat naar de voorwaardenscheppende staat.

De omslag is ook dat politici daadwerkelijk ruimte geven aan particulier initiatief. “Zelfsturing” is daarbij het leidende principe. Dit vraagt om een terughoudende rol van de gemeente.

Het beleid moet gericht zijn op ruimte geven aan de bestaande vitaliteit. Mensen moeten de kans krijgen taken op zich te nemen die bij hun competenties, zelfvertrouwen en interesses passen. Bij ruimte geven aan de vitale samenleving moeten politiek en bestuur tegelijkertijd scherp oog blijven houden voor de kwetsbaren in de samenleving.

Wanneer de overheid een taak loslaat, dan dient zij ook te accepteren dat de mensen of organisaties die de taak eventueel overnemen dat op een andere manier kunnen doen dan gewenst of verwacht.

Het is zelfs mogelijk dat de uitvoering misloopt of strandt. Loslaten betekent ook helemaal loslaten, en dus niet interveniëren als de uitkomsten of effecten daarvan niet bevallen. Mislukken mag. Een mislukt project kan ook waardevol zijn.

Een andere rol van de overheid vraagt om een andere werkwijze van overheidsorganisaties en daarmee andere rollen voor hun ambtenaren. Ambtenaren dienen de omslag te maken van beleidsmakers naar procesmanagers. Plannen zullen vaker in coproductie met belanghebbenden en betrokken worden opgesteld waarbij de overheid de rol van procesbegeleider en – bewaker vervult.

De overheid dient telkens bewust haar rol te kiezen en deze te benoemen naar partners. Maar ook andersom: wanneer de overheid publieke taken loslaat, dient zij ook te benoemen of, en zo ja, wat zij van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties verwacht. We laten iets los en spreken de partners erop aan hun steentje bij te dragen. Er is feitelijk sprake van een kanteling van de overheid naar een nieuwe frontlijnorganisatie die op maat burgers en organisaties met elkaar in contact brengt op basis van behoeften en mogelijkheden in het gebied.

Bewonersbedrijven

Een andere landelijke ontwikkeling zijn bewonersbedrijven. Bewonersbedrijven zijn bedrijven voor en door bewoners. Het is een experimenteel project van het LSA (Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken). Het LSA helpt 10 tot 15 Bewonersbedrijven op te richten. Op verschillende plekken, verspreid over het land, gaan bewoners een bedrijf opzetten dat tot doel heeft hun buurt economisch, fysiek en sociaal te helpen te ontwikkelen. Het is de bedoeling dat de Bewonersbedrijven zoveel mogelijk hun eigen geld gaan verdienen en daarmee dus lossen komen te staan van subsidies. Bewonersbedrijven gaan besturen en zij zullen beslissen of en zo ja, welke beroepskrachten ingehuurd moeten en kunnen worden (zie site LSA of www.bewonersbedrijven.nl). De PvdA vindt dit een hele goede ontwikkeling en ziet graag dat dit ook gestimuleerd gaat worden in de stad. We juichen de plannen van het college op dit gebied in Selwerd dan ook toe.

3. Enkele ervaringen met de huidige vormen van bewonersparticipatie

Uit de gesprekken met enkele vertegenwoordigers van bewonersorganisaties blijkt dat ze gematigd

positief zijn over het *convenant*. In het convenant staan afspraken tussen de gemeente en bewonersorganisaties over communicatie en hoe zij betrokken worden bij ontwikkelingen in hun wijk/buurt. De afspraken in het convenant gelden niet als een derde partij, bv. een woningcorporatie, erbij betrokken is. Dan wordt de bewonersorganisatie weinig of laat geïnformeerd en kan nauwelijks tot niet adviseren. Als suggestie is door een bewonersorganisatie meegegeven op te nemen in het bestemmingsplan dat als een bouwvergunning wordt gegeven voor een corporatie of particulier, de investeerder de buurt vooraf betreft bij de plannen. Ook is voorgesteld de bewoners te betrekken bij het ontwerpen van bestemmingsplannen. Bewoners worden nu vaak laat geïnformeerd over plannen. De bewonersorganisatie ziet graag dat voordat de plannen naar buiten komen, bewoners hierbij zijn betrokken zijn geweest.

Wijkteam

De ervaringen van de bewonersorganisaties met het wijkteam van het NLA zijn verschillend. Hier wordt gesteld dat het heel erg afhankelijk is van de personen die er vanuit instellingen en/of gemeenten inzitten. De werkwijze in de verschillende wijkteams is verschillend, o.a. het binnenhalen/krijgen van ideeën. Het wijkteam In Corpus den Hoorn gaat de deuren langs om ideeën binnen te halen. Daarna wordt er een bewonersavond georganiseerd waar bewoners uit de opgehaalde ideeën kunnen kiezen. Hierna wordt er vanuit het wijkteam een zgn. projectleider toegevoegd aan degene(n) die het plan heeft/hebben ingediend en samen werken ze dit plan verder uit. Hierdoor blijft de verbinding met het wijkteam en kan meegedacht/mee gekeken worden. Ook financieel. Bovendien voelt/voelen de indiener(s) zich gesteund.

Wijkbudget

De verschillende bewonersverenigingen zouden graag zelf meer de beschikking krijgen over een wijkbudget. Bijvoorbeeld n.a.v een wijkvisie die door hen is opgesteld een bepaald bedrag toegekend te krijgen om de plannen die daarin staan te realiseren. Met dit budget kunnen ze eventueel ook de ondersteuning inkopen die ze nodig denken te hebben en/of besteden aan een vrijwilligersvergoeding voor mensen die onderhoud plegen in de buurt.

Een Goed Idee

Een Goed idee is dit jaar afgeschaft. Vooral voor wijken die geen extra gelden ontvangen vanuit het NLA was dit geld een mooie aanvulling. Hiervoor werden extra activiteiten georganiseerd, zoals Paasfeest voor de wijk; sport-en speldag; schaatstocht door de wijk; koninginnemarkt e.d.

In de gesprekken borrelden bruikbare ideeën op voor alternatieve financiering. Vanuit een wijk die wel NLA-budget ontvangt werd de suggestie meegegeven bijvoorbeeld 10% van het totale NLA-budget te bestemmen voor wijken die alleen gelden voor een Goed idee ontvingen. Dit zal moeilijk uitvoerbaar worden bij wijken met hoofdzakelijk koopwoningen, omdat het NLA-geld ook voor de helft van de corporaties komt. Een andere suggestie die is meegegeven: laat de bewoners van de wijken die buiten de NLA-gelden vallen bv. 1.5% bovenop de OZB die ze moeten betalen storten in een fonds (vergelijk met Fonds Ondernemend Groningen) die ze zelf beheren en daarnaast subsidie vragen bij de gemeente en/of provincie, zodat ze daaruit hun (extra) activiteiten kunnen betalen. Over bewonersparticipatie in het algemeen is gezegd dat de *communicatie* vanuit de gemeente beter kan. Bewoners worden regelmatig te laat op de hoogte gesteld van voorgenomen plannen.

N.a.v. genoemde ervaringen wil de PvdA graag dat er met nieuwe vormen van bewonersparticipatie geëxperimenteerd wordt, waarin ook de voorbeelden over het wijkbudget en alternatieve financiering worden meegenomen.

4. Wat willen we met bewonersparticipatie bereiken?

Het actief betrekken van bewoners bij hun woon- en leefomgeving. Bewoners zeggenschap geven over hun woon- en leefomgeving.

Dit kan volgens de Partij van de Arbeid door:

- a) Meebeslissen: bewoners beslissen zelf binnen door de gemeente gestelde randvoorwaarden. Randvoorwaarden – al dan niet samen met bewoners samen ontwikkeld - zijn bijvoorbeeld regels in het bestemmingsplan; subsidievoorwaarden e.d.
- b) Coproduceren: gemeente en burgers maken samen, eventueel met experts, een plan; Bij coproduceren wordt uitgegaan van de creativiteit en vitaliteit van de samenleving
- c) Instellen buurt/wijkbudgetten: het buurt/wijkbudget wordt toegekend n.a.v. ingediend plan/wijkvisie;
- d) Dialoog: door de dialoog aan te gaan met bewoners en organisaties worden plannen ontwikkeld en gezamenlijk gezocht naar eventuele oplossingen
- e) Ruimte geven aan nieuwe initiatieven: bijvoorbeeld Bewonersbedrijven.

De PvdA wil graag in de gedachte van “Loslaten in vertrouwen” aan wijken een *wijkbudget* toekennen voor een door bewoners gedragen plan / wijkvisie die door de bewonersorganisatie/bewoners is ingediend. Het buurt / wijkbudget is een middel om mensen te activeren.

Deze aanpak verschilt van de huidige werkwijze in het NLA. Het buurt/wijkbudget is niet meer afhankelijk van het wel of geen NLA-wijk zijn. Het budget voor de buurt/wijk is samengesteld uit de integrale budgetten van diverse beleidsterreinen. De financiering gaat vanuit dit integrale budget dat de gemeente beheert voor de wijk/buurt.

Het budget moet voldoende zijn om enkele praktische ergernissen in onze dagelijkse leefomgeving te kunnen oplossen en nieuwe ideeën te kunnen aanboren/ontwikkelen.

Mensen willen zich graag inzetten voor hun omgeving, als ze er maar van overtuigd zijn dat hun inzet ertoe doet. De voorwaarde is dat buurtorganisatie/bewoners enige vrijheid krijgen. Duidelijk moet wel zijn wie waar verantwoordelijk voor is. Wil je dat de buurt/wijk enige vrijheid krijgt, dan zul je vast moeten leggen wat die vrijheid is en wat de taak van de gemeente/andere professionals is. Onder buurt/wijk bedoelen wij naast bewonersorganisaties ook georganiseerde wijk/buurtbewoners die een gedragen plan indienen.

In het plan kan ook de ondersteuningsinzet opgenomen worden die nodig is om het plan/wijkvisie uit te voeren. Als randvoorwaarde wordt gesteld dat in de aanvraag van het wijk/buurtbudget beschreven moet worden hoe de bewonersorganisatie de achterban heeft meegenomen en uiteindelijk tot het ingediend plan/visie is gekomen. M.a.w. het plan/wijkvisie moet worden gedragen door de wijk/buurt. Ook zijn wij een voorstander van de Bewonersbedrijven die hier en daar in het land, met ondersteuning van de LSA, opgestart worden.

Wat betreft de financiering van de plannen wordt gedacht aan inzet vanuit budgetten die onderwerpen in het plan raken, zoals bijvoorbeeld NLA-gelden, WMO-budget, budget Jeugd-en Jongerenwerk, budget Zorgen voor Morgen, budget Gezonde Buurt, Sport, Cultuur e.d.

5. Voorstel

De PvdA stelt voor te starten met twee pilots. Het lijkt ons goed om ervaringen op te doen in twee verschillende wijken, bijvoorbeeld in een wijk waar eerder NLA-gelden beschikbaar waren gesteld

en een wijk die alleen een Goed Idee budget ontving. Wij stellen voor een experiment te doen – een pilot - omdat de werkwijze van geïntegreerde budgetten een grote omslag vergt van zowel beleidsmakers als instellingen. Deze ervaringen kunnen na een proefperiode worden gebruikt in andere wijken. De pilotperiode zal twee jaar zijn, waarna wordt geëvalueerd.

Daarnaast stellen we voor in de wijken waar geen NLA-budget beschikbaar wordt gesteld te onderzoeken of bewoners bereid zijn 1.5 % bovenop de OZB die ze moeten betalen te storten in een fonds dat ze zelf beheren waaruit ze extra activiteiten voor de wijk/buurt kunnen organiseren. Verder stellen we voor dat de schotten tussen huidige budgetten wegvallen en gelden integraal worden ingezet voor de wijk. Ook stellen wij voor bewoners uit te dagen om te komen tot initiatieven voor Bewonersbedrijven in de buurt/wijk.

Het voorstel aan de raad luidt dan ook om het college te verzoeken te komen met een plan van aanpak waarin vanuit de gedachte van “Loslaten in vertrouwen”, de bovengenoemde voorstellen over buurt/wijkbudget en initiatieven op het gebied van bewonersbedrijven een plaats krijgen.

6. Succesfactoren

Wij vinden het experiment een succes als er daadwerkelijk mooie dingen gebeuren voor en in de betreffende wijken. Daarnaast is het belangrijk dat er meer mensen betrokken zijn bij hun buurt en dat het de participatie vergroot. Om het te kunnen vergelijken met de situatie van nu zal een 0-meting moeten worden gedaan. Tot slot is het natuurlijk een belangrijke factor of de betrokkenen in de wijken het experiment zelf als een succes beschouwen.

Besluit:

Het college te verzoeken om te komen tot een plan van aanpak “Bewoners nemen heft in eigen handen”, waarin de genoemde voorstellen een plaats krijgen.

Namens de fractie van de PvdA,

Bea Enting,

Randy Martens,

Marloes Dekker